

BANKE

PROČITAJTE,
SAZNAJTE
I NAUČITE
KAKO DA
ZAŠTITITE
SVOJA PRAVA

KOJA SU PRAVA GRAĐANA NA ZAŠTITU PODATAKA O LIČNOSTI?

Izdavač

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM
Kneza Miloša 4, 11103 Beograd
www.yucom.org.rs

Za izdavača

Katarina Golubović

Autor:

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM

Dizajn

Ivana Zoranović

Štampa

Dosije studio, Beograd

Tiraž

1.000

ISBN 978-86-83209-54-5

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Buklet „Koja su prava građana na zaštitu podataka o ličnosti?“ je nastao u okviru projekta „Obrana prava na pristup informacijama u Srbiji“ koji realizuje Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, Srbija. Stavovi izneti u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove Fondacije za otvoreno društvo u Srbiji.

Koje usluge banke pružaju građanima?

- Banka je **akcionarsko društvo** koje obavlja poslove primanja i davanja depozita (štednja i krediti), poslove platnog prometa, poslove izdavanja platnih kartica, devizne i menjačke poslove i dr.

U kakvoj su vezi bankarske usluge sa mojim pravom na zaštitu (tajnost) podataka o ličnosti?

- Banke** svoje **usluge** mogu da Vam **pružaju samo ukoliko sa njima zaključite ugovor** i na taj način **postanete njihov klijent**. Banka je dužna da vodi poslovne knjige, računovodstvenu evidenciju i da sačinjava godišnje izveštaje koji istinito i objektivno iskazuju njeno poslovno i finansijsko stanje. Odatle potiče i njihova **dužnost da, na osnovu njihovih opštih uslova poslovanja, prilikom zaključenja ugovora sa Vama prikupljaju podatke o ličnosti** koje kasnije **obrađuju, pretražuju, razvrstavaju, prenose, čuvaju, koriste i dostavljaju**.

Šta to konkretno znači?

- To između ostalog znači da je **banka dužna, npr. pre zaključenja ugovora o kreditu, da proceni Vašu kreditnu sposobnost**. Ona tu **procenu vrši na osnovu podataka** koje dobije od Vas ili na osnovu **Vaše pismene saglasnosti da ostvari uvid u bazu podataka o Vašoj zaduženosti**. Takođe, kod ugovora o kreditu **bitnim elementom** ugovora smatra se vrsta obezbeđenja tj. **podatak koji morate da date o Vašoj pokretnoj ili nepokretnoj imovini** kojom garantujete njegovu otplatu.

Šta je to podatak o ličnosti?

- Podatak o ličnosti** je svaki podatak o Vama, bez obzira na oblik i način nastanka, na osnovu koga je jasno i vidljivo o kome se radi ili po čijem osnovu može da se zaključi ili prepozna da je reč o Vama. **Podatak o ličnosti** je podatak o Vašem **imenu, adresi gde živite ili radite, jedinstvenom matičnom broju (JMBG), nekom Vašem fizičkom obeležju, kulturnom ekonomskom ili društvenom statusu i prilikama**, kao i podatak o Vama na osnovu koga Vas **identifikuju** ili mogu da Vas **identifikuju na elektronskim društvenim mrežama**.

Kako banke mogu da dođu do tih podataka?

- Banke podatke o Vama mogu da prikupljaju samo **na osnovu Vaše pismene saglasnosti**. Ukoliko podaci koji su prikupljeni o Vama moraju da budu **prosleđeni dalje** u cilju osiguranja ugovora **neophodna je Vaša pismena saglasnost za to**.

Kako mogu da se saglasim sa tim?

- Pre davanja saglasnosti moraju prethodno **da Vas informišu ko će rukovati Vašim podacima, koja je svrha prikupljanja i obrade podataka, načinu korišćenja podataka i pravu na opoziv pristanka**. Takođe, **pristanak** morate da date **dobrovoljno** (*bez prisile, nagovaranja, uslovljavanja, požurivanja*) i **nedvosmisleno**.

Kako da budem siguran da je sa pristankom sve u redu?

- Pristanak mora da bude **dat na posebnom obrascu** koji mora da se čuva i da bude **sastavni deo Vaše ugovorne dokumentacije**.

Šta ako se kasnije predomislim?

- Pristanak može da se **opozove u svakom trenutku**.

Šta ako to urade bez moje saglasnosti?

- **Obrada** naročito osetljivih podataka o ličnosti bez **slobodno datog pristanka** ili **zakonom propisanog osnova predstavlja prekršaj koji se kažnjava**.

Šta se dešava sa mojim podacima koje banke obrađuju?

- Oni moraju da se **koriste samo u svrhu** za koju su namenjeni i pribavljeni – za **ostvarivanje Vaših prava ili izvršenje Vaših obaveza iz ugovornog odnosa**. Obaveza čuvanja **Vaših podataka o ličnosti** postoji za banke tj. **zaposlene i akcionare banke**, kao i **članove upravnog i nadzornog odbora**.

Da li ta obaveza važi samo za njih?

- Ne. **Spoljni revizor banke**, nadležan za reviziju njenih finansijskih izveštaja, ovlašćen je da vrši uvid u finansijske izveštaje banke i **dužan da kao tajnu čuva sve podatke o Vama** koje pribavi ili ostvari neposredan uvid. **Obaveza čuvanja tajne** postoji i za **zaposlene u Narodnoj banci Srbije** koji obavljaju **neposrednu kontrolu finansijskog stanja i zakonitosti poslovanja banke**, imajući u vidu da su banke dužne da im na uvid stave podatke, dokumente i poslovne knjige u pisanoj ili elektronskoj formi, odnosno da im omogućće pristup bazama podataka. Zbog toga sva ova lica ni na koji način **ne smeju trećim licima da saopšte ili dostave Vaše podatke, da ih koriste protiv interesa banke ili Vas niti da omoguće trećim licima da im pristupe ili koriste**. Štaviše, sva navedena lica su dužna da kao tajnu čuvaju **Vaše podatke o ličnosti i nakon prestanka svojstva ili statusa na osnovu koga su ostvarili pristup** tim podacima.

A ako ipak to urade i saopšte drugom moje podatke?

- **Svi podaci** koji su poznati banci a odnose se na Vaše lične podatke, finansijsko stanje, Vaše finansijske transakcije, vlasništvo ili Vaše poslovne veze **predstavljaju bankarsku tajnu čije odavanje podlaže krivičnom delu**. Treba znati da se **bankarskom tajnom ne smatraju podaci** koji se odnose na **urednost ispunjavanja Vaših obaveza prema banci**.

Da li postoje izuzeci od tog pravila?

- Naravno! **Banka** može **Vaše podatke o ličnosti** koji se smatraju bankarskom tajnom **da saopšti** trećim licima **samo uz Vaše pismeno odobrenje**.

Osim toga, **banka može da ih saopšti i bez Vaše pismene saglasnosti** ukoliko se Vaši podaci saopštavaju:

- **na osnovu zahteva ili odluke suda;**
- **za potrebe MUP-a ili tužilaštva;**
- **za potrebe organa nadležnih za kontrolu platnog prometa i deviznog poslovanja;**

- na **zahtev Agencije za osiguranje depozista,**
- u cilju **sprečavanje pranja novca;**
- u cilju **naplate iz Vaše imovine po izvršnom rešenju ili**
- u cilju **naplate poreza iz Vaše imovine u poreskom postupku.**

Kako mogu da zaštitim svoja prava ukoliko smatram ili znam da su mi prekršena?

- ⊙ Ako smatrate da su podaci o Vama **protivzakonito obrađivani** imate pravo na **podnošenje pritužbe Povereniku za zaštitu podataka o ličnosti.** Sa druge strane, ukoliko smatrate da je **neko od navedenih lica povredilo obavezu čuvanja bankarske tajne** imate pravo da **o tome obavestite policiju ili tužilaštvo** jer odavanje bankarske tajne **predstavlja krivično delo za koje je zaprećena kazna zatvora.** Tek nakon što nadležni sud utvrdi da postoji krivično delo odavanja bankarske tajne imate pravo **podnošenja tužbe za naknadu štete** ukoliko smatrate da ste **zbog povrede tajnosti podataka o ličnosti pretrpeli materijalnu ili nematerijalnu štetu.**

Postoji li još nešto na šta posebno treba da obratim pažnju?

- ⊙ Postoji velika razlika između **podataka koje obrađuje banka** i onih koje obrađuju **drugi organi, organizacije i privredni subjekti.** Zbog te razlike **banka je dužna da Vam omogući da u svakom trenutku možete da prijavite da se podaci sa platne kartice koja Vam je izdata neovlašćeno koriste od strane trećih lica.** Ako Vam banka to **ne omogući Vi ne snosite nikakvu odgovornost** za štetne posledice koje usled toga mogu da nastanu.

A šta ako se to ipak desi?

- ⊙ Ukoliko primetite da je **neko neovlašćeno koristio Vaše podatke sa platne kartice dužni ste da odmah, a najkasnije roku od 45 dana od tog saznanja, prijavite banci neovlašćeno korišćenje.** Ako to učinite a štetne posledice nastanu možete biti dužni da **nadoknadite štetu najviše do 15.000 dinara.**

Šta će se dogoditi ukoliko to ne učinim?

- ⊙ Ako to **ne učinite bićete dužni da nadoknadite svu štetu koja nastane neovlašćenim korišćenjem Vaših podataka sa platne kartice.**

Prijavio sam na vreme krađu i neovlašćeno korišćenje kartice. Banka ipak insistira da nadokandim nastalu štetu. Kako mogu da zaštitim svoja prava?

- ⊙ U slučaju da smatrate da se **banka ne pridržava ovih pravila** imate pravo da **podnesete prigovor banci**. Ako **ne dobijete odgovor u roku od 30 dana** ili niste zadovoljni odgovorom, imate pravo da o tome **obavestite Narodnu banku Srbije**. Ukoliko ne budete zadovoljni intervencijom Narodne banke Srbije imate mogućnost da Vaš spor sa bankom pokušate da rešite **putem posredovanja u vansudskom postupku**. Na kraju, ukoliko ni tu mogućnost ne iskoristite ili ona ne bude uspešna, **imate pravo da podnesete tužbu za naknadu štete nadležnom sudu.**

Primer 1: Promenili ste banku kod koje imate račun jer je to tražio Vaš novi poslodavac. Plaća Vam jeste veća ali ne toliko da biste sebe smatrali bogatašem. Ipak, osećate se kao milioner. Pozivi za aukcije dragocenosti, luksuzna preookeanska krstarenja, razne vrsta osiguranja, pozivi za kupovine hartija od vrednosti i investiranje u nepokretnosti ne prestaju da Vam stižu. Razvijeno tržište?! Ne, to je još jedno evidentno kršenje obaveze čuvanja tajne i povreda naročito osetljivih podataka o ličnosti.

Primer 2: Sve teže nalazite zajednički jezik sa poslovnim partnerima. Na jučerašnjem sastanku pogledi o tome na koji način treba da pristupite jednom novom i dugoročnom poslovnom poduhvatu su vam bili potpuno suprotstavljeni. Šteta, jer dobit koja može da se ostvari je zaista velika. Ono što se desilo danas Vas je potpuno zbunilo. U nekoliko dnevnih novina pojavili su se negativni tekstovi o Vama i Vašem preduzeću. I kao da to nije dovoljno strašno, u njima su se nalazili podaci o Vašoj imovini i poslovnim transakcijama, sve praćeno fotografijama stanja Vaših bankarskih računa. Istraživačko novinarstvo?! Ne, već samo još jedno evidentno kršenje obaveze čuvanja tajne i povreda naročito osetljivih podataka o ličnosti.

